

Warszawa, dnia 2 kwietnia 2015 r.

Poz. 301

**UCHWAŁA
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ**

z dnia 23 marca 2015 r.

w sprawie wytycznych dla okręgowych komisji wyborczych dotyczących przygotowania i przeprowadzenia wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 10 maja 2015 r.

Na podstawie art. 161 § 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 112, z późn. zm.¹⁾) Państwowa Komisja Wyborcza uchwała, co następuje:

§ 1. Ustala się wytyczne dla okręgowych komisji wyborczych dotyczące przygotowania i przeprowadzenia wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 10 maja 2015 r., stanowiące załącznik do uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej: *W. Hermeliński*

---

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2011 r. Nr 26, poz. 134, Nr 94, poz. 550, Nr 102, poz. 588, Nr 134, poz. 777, Nr 147, poz. 881, Nr 149, poz. 889, Nr 171, poz. 1016 i Nr 217, poz. 1281, z 2012 r. poz. 849, 951 i 1529 oraz z 2014 r. poz. 179, 180 i 1072.

WYTYCZNE DLA OKRĘGOWYCH KOMISJI WYBORCZYCH DOTYCZĄCE PRZYGOTOWANIA
I PRZEPROWADZENIA WYBORÓW PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ,
ZARZĄDZONYCH NA DZIEŃ 10 MAJA 2015 R.

Niniejsze wytyczne dotyczą przygotowania i przeprowadzenia wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 10 maja 2015 r., oraz określają, na podstawie art. 173 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. — Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 112, z późn. zm.), zwanej dalej „Kodeksem wyborczym” — tryb i zasady powoływania przez okręgowe komisje wyborcze pełnomocników wykonujących zadania związane z przyjmowaniem protokołów głosowania od obwodowych komisji wyborczych oraz sprawdzeniem zgodności arytmetycznej wyników głosowania w obwodzie.

I. Zadania przed dniem głosowania i w czasie głosowania

1. Zagadnienia ogólne

Okręgowa komisja wyborcza ustala szczegółowy plan działań podejmowanych w dniu poprzedzającym dzień głosowania i w dniu głosowania oraz zasady współdziałania z komisjami obwodowymi, z wójtami (burmistrzami, prezydentami miast) na obszarze swojej właściwości oraz ze służbami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo i ład publiczny. Plan działań komisji obejmować powinien harmonogram ciągłych dyżurów członków okręgowej komisji wyborczej w dniu głosowania, zapewniających możliwość udzielania wyjaśnień obwodowym komisjom wyborczym i wyborcom oraz podejmowanie, w trybie nadzoru, interwencji w przypadku wystąpienia nieprawidłowości w pracy obwodowych komisji wyborczych lub innych zdarzeń wymagających działań ze strony okręgowej komisji wyborczej.

Współdziałanie z organami jednostek samorządu terytorialnego powinno dotyczyć w szczególności:

- 1) ustanowienia w urzędach gmin dyżurów pracowników, w godzinach otwarcia lokali wyborczych, w celu udzielania obwodowym komisjom wyborczym informacji, o których mowa w art. 51 § 2 pkt 2 Kodeksu wyborczego;
- 2) stworzenia możliwości przekazywania obwodowym komisjom wyborczym dodatkowych wyjaśnień i informacji w dniu głosowania oraz druku i dostarczenia obwieszczenia Państwowej Komisji Wyborczej, w przypadku skreślenia kandydata z listy kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) udzielania komisjom niezbędnej pomocy w razie nieprzewidzianych sytuacji;
- 4) zapewnienia stałej łączności (odbiór telefonów i telefaksów) oraz stałej gotowości środków transportu w dniu poprzedzającym wybory, w dniu głosowania i w dniach następnych aż do zakończenia ustalania wyników głosowania;
- 5) zapewnienia odpowiedniego sprzętu informatycznego oraz wyznaczenia osób odpowiedzialnych za obsługę informatyczną — w przypadku zarządzenia przez Państwową Komisję Wyborczą stosowania systemu informatycznego.

Należy także zadbać o zastępcze źródła oświetlenia siedzib komisji wyborczych, a także zapewnić awaryjne zasilanie energią elektryczną, zwłaszcza w siedzibie okręgowej komisji wyborczej.

Okręgowa komisja wyborcza czuwa nad:

- 1) prawidłowością sporządzenia przez wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) obwieszczenia o granicach, numerach obwodów głosowania i siedzibach obwodowych komisji wyborczych oraz nad terminowym jego rozplakatowaniem na obszarze gminy. Zgodnie z kalendarzem wyborczym rozplakatowanie obwieszczeń musi nastąpić do dnia 10 kwietnia 2015 r. (art. 16 § 1 Kodeksu wyborczego). Nadzorując wykonanie tej czynności, komisja zwraca uwagę, czy w obwieszczeniach zawarta jest także informacja o lokalach obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych oraz o możliwości głosowania korespondencyjnego i przez pełnomocnika, a także

czy nakład obwieszczeń był właściwie ustalony oraz czy wywieszono je w miejscach powszechnie dostępnych i czy przewidziano powtórnie ich rozplakatowanie bezpośrednio przed dniem głosowania, a także czy zachowano niezbędną liczbę egzemplarzy do wywieszenia w lokalach wyborczych w dniu wyborów i ewentualnego ponownego głosowania;

- 2) terminowym rozplakatowaniem obwieszczenia Państwowej Komisji Wyborczej z danymi o zarejestrowanych kandydatach na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej; obwieszczenie musi być podane do wiadomości wyborców najpóźniej w dniu 20 kwietnia 2015 r. (art. 305 § 2 Kodeksu wyborczego). Odpowiednia liczba obwieszczeń powinna być zarezerwowana do wywieszenia w lokalach wyborczych w dniu wyborów;
- 3) właściwym zwołaniem pierwszych posiedzeń obwodowych komisji wyborczych. Zwołanie przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) tych posiedzeń powinno być dokonane możliwie niezwłocznie po ich powołaniu. Okręgowa komisja wyborcza czuwa także nad przekazaniem komisjom obwodowym tekstu Kodeksu wyborczego, wytycznych Państwowej Komisji Wyborczej dla obwodowych komisji wyborczych, dotyczących zadań i trybu pracy w przygotowaniu i przeprowadzeniu głosowania w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, oraz regulaminu komisji. Okręgowa komisja wyborcza sprawdza, czy komisje obwodowe dokonały wyboru przewodniczącego i zastępcy przewodniczącego komisji, a także czy została podana do publicznej wiadomości informacja o składach komisji;
- 4) prawidłowym i terminowym sporządzeniem spisów wyborców i ich aktualizacją oraz w miarę potrzeby udziela wójtom (burmistrzom, prezydentom miast) wyjaśnień w tym zakresie. Zaleca się upowszechnienie, za pośrednictwem urzędów gmin i w innych formach ustalonych przez komisję, informacji o możliwości dopisania do spisu wyborców w wybranym obwodzie głosowania i o fakcie, że dopisanie takie dotyczy zarówno pierwszego głosowania, jak i ponownego głosowania, oraz o możliwości głosowania korespondencyjnego i głosowania przez pełnomocnika. Natomiast przy wydawaniu wyborcom zaświadczeń o prawie

do głosowania należałoby zapewnić informację o zasadach posługiwania się dwoma wydanymi zaświadczeniami — na dzień wyborów i zaświadczeniem upoważniającym do udziału w ponownym głosowaniu.

Członkowie okręgowej komisji powinni pełnić dyżury w przeddzień i w dniu głosowania w celu rozpatrywania skarg, udzielania wyjaśnień oraz pomocy komisjom obwodowym i podejmowania niezbędnych działań w razie zaistnienia nieprzewidzianych sytuacji. Okręgowa komisja wyborcza rozpatruje te sprawy niezwłocznie, podejmując stosowne uchwały.

2. Szkolenia obwodowych komisji wyborczych

Okręgowa komisja wyborcza ustali plan szkoleń obwodowych komisji wyborczych.

Przed szkoleniem obwodowym komisjom wyborczym należy przekazać niezbędne materiały i wzory dokumentów wyborczych (ustawę, wytyczne Państwowej Komisji Wyborczej wraz z regulaminem obwodowej komisji wyborczej, wzór protokołu głosowania, wzór karty do głosowania itp.) w celu wcześniejszego zapoznania się z ich treścią.

Szczególne podkreślenia w trakcie szkoleń wymagają następujące zagadnienia:

- 1) ustalanie tożsamości wyborcy przez komisję, przed wydaniem karty do głosowania, wyłącznie na podstawie okazanego dokumentu ze zdjęciem;
- 2) sytuacje, w których obwodowa komisja wyborcza może dopisać wyborcę do spisu wyborców w dniu głosowania;
- 3) zaświadczenia o prawie do głosowania na pierwsze głosowanie i głosowanie ponowne;
- 4) głosowanie przez pełnomocnika;
- 5) głosowanie korespondencyjne w obwodowych komisjach wyborczych wyznaczonych do takiego głosowania;
- 6) wykonywanie obliczeń, a zwłaszcza liczby otrzymanych kart do głosowania, liczby kart wydanych wyborcom, liczby wyborców głosujących przez pełnomocnika, liczb związanych z głosowaniem korespondencyjnym, liczby kart niewykorzystanych,

- liczby głosów nieważnych oraz liczby głosów ważnych ogółem i liczb głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów;
- 7) sposób ustalania liczb wpisywanych w poszczególnych punktach protokołu głosowania obwodowej komisji wyborczej, zasady sprawdzania arytmetycznej zgodności ustalonych wyników głosowania i wypełniania pozostałych punktów protokołu;
  - 8) zadania członków komisji w sytuacji, gdy nastąpiło skreślenie nazwiska kandydata z listy kandydatów, a nazwisko to pozostało na wydrukowanych kartach do głosowania; skreślone nazwisko kandydata pozostawia się w odpowiedniej części protokołu głosowania w obwodzie, a w miejscu przeznaczonym na podanie liczby głosów wpisuje się „XXXXX”. Należy także przypomnieć obwodowej komisji wyborczej o zasadach ustalania ważności głosu w takiej sytuacji, wskazanych w wytycznych Państwowej Komisji Wyborczej dla obwodowych komisji wyborczych. Informacje w tym zakresie należy przekazać obwodowym komisjom wyborczym również w przypadku skreślenia kandydata po przeprowadzeniu szkolenia;
  - 9) przekazywanie Państwowej Komisji Wyborczej informacji o liczbie uprawnionych do głosowania i liczbie wyborców, którym wydano karty do głosowania;
  - 10) ustalenia dotyczące informatycznego wspomaganie obwodowych komisji wyborczych, w przypadku gdy Państwowa Komisja Wyborcza zarządzi stosowanie systemu informatycznego;
  - 11) zakaz opuszczenia lokalu wyborczego przed podaniem przez komisję obwodową do publicznej wiadomości wyników głosowania w obwodzie;
  - 12) rola pełnomocnika okręgowej komisji wyborczej do sprawdzenia zgodności arytmetycznej danych w protokołach głosowania;
  - 13) sposób przekazywania protokołów głosowania pełnomocnikowi okręgowej komisji wyborczej.

II. Zasady powoływania pełnomocników okręgowych komisji wyborczych i wykonania przez nich zadań

Okręgowa komisja wyborcza, zgodnie z art. 173 Kodeksu wyborczego, powołuje w gminach swoich pełnomocników. Do zadań pełnomocnika należy przyjmowanie protokołów głosowania od obwodowych komisji wyborczych oraz sprawdzenie zgodności arytmetycznej wyników głosowania w obwodzie, ustalonych przez obwodowe komisje wyborcze, a w przypadku zarządzenia przez Państwową Komisję Wyborczą stosowania systemu informatycznego — przez obwodowe komisje wyborcze nieobjęte wspomaganiami informatycznym, a także **przez obwodowe komisje wyborcze, które zostały objęte wspomaganiami informatycznym, lecz nie miały możliwości transmisji danych liczbowych z protokołu do okręgowej komisji wyborczej**. Sprawdzenia dokonuje się zgodnie z warunkami zgodności arytmetycznej wyników głosowania w obwodzie określonymi w pkt V.

W gminach do 20 obwodów może zostać powołany jeden pełnomocnik, a w gminach, w których utworzono większą liczbę obwodów głosowania — jeden lub więcej pełnomocników; ich liczba powinna być dostosowana do liczby obwodów i warunków komunikacyjnych.

Okręgowa komisja wyborcza powołuje pełnomocników spośród pracowników samorządowych gminy, powiatu lub województwa, pracowników urzędów wojewódzkich bądź spośród innych osób wskazanych przez dyrektora właściwej delegatury Krajowego Biura Wyborczego. Powołanie pełnomocników następuje w drodze uchwały.

Siedziby pełnomocników komisja ustala w porozumieniu z wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta). Siedziba pełnomocnika powinna znajdować się w rejonowym punkcie odbioru protokołów.

Warunki techniczno-materialne wykonania zadań pełnomocnika zapewnia wójt (burmistrz, prezydent miasta) jako zadanie zlecone gminie (art. 156 § 1 Kodeksu wyborczego). Wydatki z tym związane pokrywane są ze środków przeznaczonych na przeprowadzenie wyborów.

Niezbędne jest, aby w siedzibie pełnomocnika znajdował się telefon umożliwiający kontakt z obwodowymi komisjami wyborczymi i okręgową komisją wyborczą oraz wykaz wszystkich, objętych właściwością pełnomocnika, obwodowych komisji wyborczych z ich numerami, adresami i numerami telefonów. W wykazie odnotowuje się godziny dostarczenia pełnomocnikowi protokołów głosowania. Pełnomocnikowi zapewnia się także komplet obwieszczeń o skreślonych kandydatach, wykaz liczby osób uprawnionych do głosowania według obwodów głosowania, a także druki pokwitowania odbioru przez pełnomocnika doręczonych mu protokołów głosowania w obwodzie.

Pełnomocnik powinien być wyposażony w komputer z **dostępem do Internetu**, zapewniony przez urząd gminy, umożliwiający sprawdzenie zgodności arytmetycznej ustalonych wyników głosowania w obwodzie.

Osoba powołana przez okręgową komisję wyborczą na pełnomocnika jest wynagradzana za wykonanie zadań na podstawie umowy zlecenia zawieranej z zainteresowanym przez dyrektora właściwej delegatury Krajowego Biura Wyborczego.

III. Zadania okręgowych komisji wyborczych związane z przyjmowaniem protokołów głosowania od obwodowych komisji wyborczych, ustalaniem zbiorczych wyników głosowania, sporządzeniem protokołu zbiorczych wyników głosowania i przekazaniem go Państwowej Komisji Wyborczej

1. Przekazywanie protokołów głosowania przez obwodowe komisje wyborcze

Okręgowa komisja wyborcza ustala sposób przyjmowania protokołów głosowania z obwodów i informuje o tych ustaleniach przewodniczących obwodowych komisji wyborczych oraz pełnomocników, o których mowa w pkt II.

Protokoły są dostarczane przez przewodniczących obwodowych komisji wyborczych lub ich zastępców do rejonowych punktów odbioru protokołów.

Siedziby rejonowych punktów odbioru protokołów należy lokalizować w urzędach miast i gmin, urzędach dzielnic, a w szczególnych wypadkach w innych budynkach administracji samorządowej. Rejonowy punkt odbioru może być usytuowany w siedzibie okręgowej komisji wyborczej.

Odebrane protokoły, bez otwierania kopert, są niezwłocznie dostarczane okręgowej komisji wyborczej. Przy czynnościach przekazywania kopert z protokołami w punktach rejonowych oraz w czasie ich transportu mogą być obecni mężowie zaufania wyznaczeni do obwodowych komisji wyborczych oraz obserwatorzy międzynarodowi. Konieczne jest zapewnienie dyżuru i łączności z członkami obwodowych komisji wyborczych do czasu stwierdzenia przez okręgową komisję wyborczą, że protokół głosowania został sporządzony prawidłowo, i powiadomienia o tym dyżurującego członka komisji obwodowej.

Pełnomocnik komisji okręgowej odbiera za pokwitowaniem doręczoną mu przez obwodową komisję wyborczą zaklejoną kopertę zawierającą protokół głosowania w obwodzie wraz z załączonymi do protokołu ewentualnymi wniesionymi zarzutami mężów zaufania i/lub członków komisji oraz zajęтым wobec nich stanowiskiem komisji.

Jeżeli Państwowa Komisja Wyborcza zarządziła stosowanie systemu informatycznego, w przypadku komisji obwodowych posiadających obsługę informatyczną pełnomocnikowi doręcza się również nośnik z zapisanymi danymi z protokołu oraz raport ostrzeżeń sporządzony przez system informatyczny (jeżeli został sporządzony).

Komisje doręczają również pełnomocnikowi, w celu weryfikacji danych, **kopię protokołu głosowania w obwodzie** podpisaną przez wszystkich członków komisji uczestniczących przy ustalaniu wyników głosowania.

2. Postępowanie pełnomocnika okręgowej komisji wyborczej w przypadku, gdy Państwowa Komisja Wyborcza zarządziła stosowanie systemu informatycznego

Na podstawie kopii protokołu przekazanej przez obwodową komisję wyborczą pełnomocnik komisji okręgowej sprawdza formalną poprawność sporządzenia protokołu, tj. czy prawidłowo wpisano numer obwodu, a także kod terytorialny gminy, czy protokół jest podpisany przez wymaganą liczbę członków komisji (co najmniej przez połowę składu komisji, w tym jej przewodniczącego lub zastępcę) i czy jest opatrzony właściwą pieczęcią, a także czy właściwy kod kreskowy i symbol kontrolny jest na każdej stronie protokołu. Następnie, po wczytaniu elektronicznej wersji protokołu porównuje dane w nim zawarte z danymi znajdującymi się w przekazanej mu kopii protokołu.

Jeżeli obwodowa komisja wyborcza nie korzystała ze wspomagania informatycznego lub nie miała możliwości transmisji danych liczbowych z protokołu do okręgowej komisji wyborczej, na podstawie kopii protokołu pełnomocnik komisji okręgowej, po wprowadzeniu wszystkich danych do systemu informatycznego, sprawdza szczegółowo arytmetyczną zgodność danych w zakresie określonym w pkt V.

Pełnomocnik po stwierdzeniu, że dane liczbowe podane w kopii protokołu pod względem ich arytmetycznej zgodności zostały ustalone prawidłowo (system informatyczny nie wykrył błędów), niezwłocznie potwierdza to obwodowej komisji wyborczej ustnie. Fakt ten pełnomocnik odnotowuje na przekazanej mu przez obwodową komisję wyborczą kopii protokołu, czyniąc adnotację o dacie i godzinie wykonanych czynności potwierdzoną swoim podpisem.

W przypadku stwierdzenia błędów pełnomocnik **drukuje zestawienie błędów** i przekazuje je (wraz z nienaruszoną kopertą zawierającą protokół głosowania), w sposób wcześniej uzgodniony, komisji obwodowej **w celu usunięcia błędów**.

W przypadku wystąpienia jedynie ostrzeżeń pełnomocnik drukuje raport ostrzeżeń i przekazuje go komisji obwodowej (wraz z nienaruszoną kopertą zawierającą protokół głosowania) w celu przeanalizowania ich i — w razie stwierdzenia ich zasadności — dokonania korekty danych liczbowych w protokole. Jeżeli komisja, po analizie ostrzeżeń, dojdzie do wniosku, że dane liczbowe są prawidłowe, powinna wpisać swoje stanowisko na wydruku raportu ostrzeżeń.

O sposobie sprostowania błędów arytmetycznych komisja obwodowa zawiadamia telefonicznie pełnomocnika okręgowej komisji wyborczej i po uzyskaniu potwierdzenia, że błędy usunięto, **poprawia protokół**.

Po otrzymaniu poprawionej kopii protokołu pełnomocnik sprawdza, czy błędy usunięto, i potwierdza poprawność ustalonych wyników.

Jeżeli system nie sygnalizował niezgodności arytmetycznych lub zostały one usunięte, pełnomocnik przesyła dane z protokołu głosowania do okręgowej komisji wyborczej oraz zapisuje je na nośniku elektronicznym. Przewodniczący komisji obwodowej

uwierzytelnia kodem jednorazowym zgodność danych przesyłanych przez pełnomocnika z danymi zawartymi w protokole głosowania przyjętym przez komisję.

Pełnomocnik drukuje kopię protokołu głosowania i raport ostrzeżeń, które, po podpisaniu przez przewodniczącego komisji obwodowej, są przekazywane okręgowej komisji wyborczej wraz z protokołem głosowania sporządzonym przez komisję obwodową oraz nośnikiem, na którym zapisano dane z protokołu.

W przypadku komisji obwodowych, które korzystały ze wspomaganie informatycznego, lecz nie miały możliwości transmisji danych liczbowych z protokołów do okręgowej komisji wyborczej, transmisji tej — o ile posiada taką możliwość — dokonuje pełnomocnik, przesyłając dane zawarte na nośniku dostarczonym przez obwodową komisję wyborczą. Przy czym zgodność danych przesyłanych przez pełnomocnika z danymi zawartymi w protokole głosowania przyjętym przez komisję uwierzytelnia kodem jednorazowym przewodniczący komisji obwodowej.

3. Postępowanie pełnomocnika okręgowej komisji wyborczej w przypadku, gdy Państwowa Komisja Wyborcza nie zarządziła stosowania systemu informatycznego

Na podstawie kopii protokołu przekazanej przez obwodową komisję wyborczą pełnomocnik komisji okręgowej sprawdza formalną poprawność sporządzenia protokołu, tj. czy prawidłowo wpisano numer obwodu, a także kod terytorialny gminy, czy protokół jest podpisany przez wymaganą liczbę członków komisji (co najmniej przez połowę składu komisji, w tym jej przewodniczącego lub zastępcę) i czy jest opatrzony właściwą pieczęcią, a także czy są parafy wszystkich członków komisji obecnych przy sporządzaniu protokołu na każdej — poza stroną z podpisami — stronie protokołu.

Następnie, na podstawie kopii protokołu, pełnomocnik komisji okręgowej sprawdza szczegółowo arytmetyczną zgodność danych, w sposób ustalony przez okręgową komisję wyborczą. Dopuszczalne jest użycie w tym celu dostępnych narzędzi informatycznych. Przy sprawdzaniu zgodności arytmetycznej stosuje się kryteria określone w pkt V.

Pełnomocnik po stwierdzeniu, że dane liczbowe podane w kopii protokołu pod względem ich arytmetycznej zgodności zostały ustalone prawidłowo, niezwłocznie potwierdza to obwodowej komisji wyborczej ustnie. Fakt ten pełnomocnik odnotowuje na przekazanej mu przez obwodową komisję wyborczą kopii protokołu, czyniąc adnotację o dacie i godzinie wykonanych czynności potwierdzoną swoim podpisem.

W przypadku stwierdzenia błędów (naruszeń warunków określonych w pkt V.1) pełnomocnik **wskazuje je na piśmie i** (wraz z nienaruszoną kopertą zawierającą protokół głosowania) **przekazuje**, w sposób wcześniej uzgodniony, komisji obwodowej **w celu usunięcia błędów**.

W przypadku wystąpienia naruszeń warunków określonych w pkt V.2 pełnomocnik wskazuje je na piśmie i przekazuje komisji obwodowej (wraz z nienaruszoną kopertą zawierającą protokół głosowania) w celu przeanalizowania ich i — w razie stwierdzenia ich zasadności — dokonania korekty danych liczbowych w protokole. Jeżeli komisja, po analizie, dojdzie do wniosku, że dane liczbowe są prawidłowe, powinna wpisać swoje stanowisko na przekazanej przez pełnomocnika informacji o stwierdzonych naruszeniach warunków arytmetycznych.

O sposobie sprostowania błędów arytmetycznych komisja obwodowa zawiadamia telefonicznie pełnomocnika okręgowej komisji wyborczej i po uzyskaniu potwierdzenia, że błędy usunięto, **poprawia protokół**.

Po otrzymaniu poprawionej kopii protokołu pełnomocnik sprawdza, czy błędy usunięto, i potwierdza poprawność ustalonych wyników.

4. Postępowanie pełnomocnika okręgowej komisji wyborczej po zakończeniu prac

Po zakończeniu prac wszystkie kopie protokołów otrzymane od obwodowych komisji wyborczych pełnomocnik pakuje i przekazuje jako depozyt właściwemu wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta).

5. Odbiór protokołów głosowania przez okręgową komisję wyborczą

Okręgowa komisja wyborcza z chwilą zakończenia głosowania powinna być gotowa do przyjmowania protokołów od obwodowych komisji wyborczych, przekazywanych jej przez pełnomocników, o których mowa w pkt II.

Przy przekazywaniu okręgowej komisji protokołów głosowania z obwodów mogą być obecne osoby pełniące funkcję mężów zaufania przy okręgowej komisji wyborczej, zwane dalej „osobami pełniącymi funkcję męża zaufania”, mężowie zaufania wyznaczeni do obwodowej komisji wyborczej, jeżeli przybyli do siedziby okręgowej komisji, oraz obserwatorzy międzynarodowi. Przy dalszych czynnościach w okręgowej komisji wyborczej mogą uczestniczyć osoby pełniące funkcję męża zaufania, a także obserwatorzy międzynarodowi.

6. Sprawdzenie protokołów głosowania w obwodach. Postępowanie w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w sporządzeniu protokołu

Przyjmując protokół głosowania, okręgowa komisja wyborcza sprawdza, czy znajduje się on w zabezpieczonej kopercie; odbiór każdego protokołu odnotowuje się w przygotowanym wcześniej wykazie obwodów głosowania. Następnie protokół sprawdza się pod względem poprawności jego sporządzenia, zwracając uwagę, czy prawidłowo wpisano numer obwodu, a także kod terytorialny gminy, czy protokół jest podpisany przez wymaganą liczbę członków komisji (co najmniej przez połowę składu komisji, w tym jej przewodniczącego lub zastępcę) i czy jest opatrzony właściwą pieczęcią, a w przypadku protokołów sporządzonych ręcznie, czy każda strona protokołu (poza stroną z podpisami) została parafowana przez wszystkich członków komisji obecnych przy sporządzeniu protokołu. **Ponadto komisja sprawdza, czy protokół jest kompletny, a także, w przypadku protokołu sporządzonego przy pomocy systemu informatycznego, czy wszystkie karty protokołu są oznaczone tym samym symbolem kontrolnym systemu informatycznego. W razie wniesienia do protokołu zarzutów przez mężów zaufania wyznaczonych do obwodowej komisji wyborczej lub członków komisji należy sprawdzić, czy komisja obwodowa ustosunkowała się do zarzutów.**

Okręgowa komisja wyborcza dla sprawdzenia poprawności ustalenia wyników głosowania w obwodach korzysta ze wspomaganie informatycznego, na zasadach

określonych w odrębnej uchwale Państwowej Komisji Wyborczej. Jeżeli Państwowa Komisja Wyborcza nie zarządziła stosowania systemu informatycznego przez okręgowe komisje wyborcze, sprawdzenia dokonuje się w sposób ustalony przez okręgową komisję wyborczą, w tym przy użyciu dostępnych narzędzi informatycznych. W takim przypadku dane z protokołów głosowania wprowadzane są również do arkusza kalkulacyjnego przekazanego okręgowym komisjom wyborczym przez Państwową Komisję Wyborczą. W arkuszu tym dokonuje się także sprawdzenia zgodności danych arytmetycznych z protokołów głosowania.

Jeżeli Państwowa Komisja Wyborcza zarządziła stosowanie systemu informatycznego przez okręgowe komisje wyborcze zespół osób zapewniających wspomaganie informatyczne, działający pod nadzorem okręgowej komisji wyborczej:

- 1) weryfikuje zgodność danych elektronicznych otrzymanych z obwodowych komisji wyborczych z dostarczonymi protokołami głosowania — przez porównanie danych zawartych w protokole elektronicznym z dostarczonym protokołem głosowania w obwodzie — w przypadku danych uwierzytelnionych kodem jednorazowym przez przewodniczącą komisji obwodowej i przesłanych bezpośrednio przez obwodowe komisje wyborcze lub przez pełnomocnika, o którym mowa w pkt II;
- 2) wprowadza do systemu informatycznego dane elektroniczne dostarczone na nośniku wraz z protokołem głosowania oraz sprawdza zgodność tych danych z dostarczonym protokołem głosowania przez ich porównanie — w przypadku obwodowych komisji wyborczych objętych obsługą informatyczną, które nie posiadały dostępu do sieci elektronicznego przesyłania danych bądź gdy niemożliwe było przesłanie danych przez komisję lub pełnomocnika, o którym mowa w pkt II;
- 3) wprowadza do systemu dane z protokołu głosowania i sprawdza zgodność arytmetyczną wyników głosowania w obwodzie — w przypadku obwodowych komisji wyborczych nieobjętych obsługą informatyczną.

W przypadku, o którym mowa w ppkt 3, dane z protokołów głosowania wprowadza do systemu informatycznego operator — członek zespołu informatycznego wspomaganie okręgowej komisji wyborczej. W przypadku wystąpienia błędów nie jest możliwe

zapisanie danych w systemie. W przypadku wystąpienia ostrzeżeń — okręgowa komisja wyborcza podejmuje decyzję o zatwierdzeniu protokołu lub wycofaniu go w celu ustalenia poprawnych wyników głosowania przez komisję obwodową.

W przypadku niestwierdzenia błędów bądź po ich skorygowaniu przez obwodową komisję wyborczą dane są zapisywane w systemie. Operator drukuje wtedy wtórnik protokołu zawierający kod kreskowy i symbol kontrolny, który będzie jednym z elementów weryfikacji. Dodatkowo potwierdza się podpisem zgodność wydrukowanego **wtórnika** protokołu z protokołem obwodowej komisji wyborczej.

Wtórnik podpisuje osoba upoważniona przez komisję.

Po zatwierdzeniu danych elektronicznych do protokołu dołącza się podpisany raport ostrzeżeń (jeśli wystąpiły) i podpisany wydruk wtórnika protokołu.

Każdy protokół głosowania w obwodzie, po zatwierdzeniu w systemie informatycznym, jest zwracany okręgowej komisji wyborczej przez pełnomocnika ds. obsługi informatycznej wraz z potwierdzeniem jego zgodności arytmetycznej, zgodnie z warunkami określonymi w pkt V.

Jeżeli protokół nie ma wad, okręgowa komisja wyborcza zawiadamia obwodową komisję wyborczą o przyjęciu protokołu.

W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w protokole okręgowa komisja wskazuje je na piśmie i ustala sposób ich usunięcia, informując o tym niezwłocznie właściwą komisję obwodową. Usunięcie nieprawidłowości może polegać w szczególności na: sporządzeniu nowego protokołu głosowania w obwodzie, naniesieniu na już sporządzony protokół poprawek i ich parafowaniu przez członków obwodowej komisji wyborczej oraz opatrzeniu pieczęcią komisji, uzupełnieniu danych w protokole (np. podpisów członków komisji obwodowych).

Jeżeli Państwowa Komisja Wyborcza zarządziła stosowanie systemu informatycznego przez okręgowe komisje wyborcze, na żądanie osób pełniących funkcję męża zaufania oraz obserwatorów międzynarodowych okręgowa komisja wyborcza może zlecić wykonanie wydruków kontrolnych z kilku wskazanych przez nich obwodów głosowania w celu porównania danych z protokołami. Mogą oni otrzymać kopie wydruków

sprawdzonych w ten sposób protokołów. Ograniczenie liczby protokołów porównywanych z wydrukami jest podyktowane wyłącznie względami organizacyjnymi; o wprowadzeniu określonych ograniczeń decyduje komisja okręgowa.

7. Ustalenie zbiorczych wyników głosowania i sporządzanie protokołu zbiorczych wyników głosowania

Po otrzymaniu protokołów wyników głosowania ze wszystkich obwodów głosowania, sprawdzeniu poprawności ich sporządzenia i, w przypadku gdy Państwowa Komisja Wyborcza zarządziła stosowanie systemu informatycznego przez okręgowe komisje wyborcze, zatwierdzeniu w systemie informatycznym danych z tych protokołów okręgowa komisja wyborcza sporządza protokół zbiorczych wyników głosowania.

Jeżeli Państwowa Komisja Wyborcza zarządziła stosowanie systemu informatycznego, sporządza się wydruk ustalonych za pomocą systemu informatycznego zbiorczych wyników głosowania. W wydruku zawarte są wszystkie dane liczbowe potrzebne do sporządzenia protokołu zbiorczych wyników głosowania.

Okręgowa komisja wyborcza może sprawdzić dane zawarte w wydruku z wyliczeniami wykonanymi inną metodą; jeżeli dane z wyliczeń wykonanych w różny sposób nie są identyczne, należy wyjaśnić i usunąć przyczynę rozbieżności.

Jeżeli Państwowa Komisja Wyborcza nie zarządziła stosowania systemu informatycznego, okręgowa komisja wyborcza sporządza protokół zbiorczych wyników głosowania „ręcznie”, sumując dane z protokołów głosowania sporządzonych przez obwodowe komisje wyborcze. Dopuszczalne jest użycie w tym celu dostępnych narzędzi informatycznych.

Protokół zbiorczych wyników głosowania okręgowa komisja wyborcza sporządza w dwóch egzemplarzach.

W przypadku wniesienia przez osoby pełniące funkcję męża zaufania zarzutów do protokołu okręgowa komisja ustosunkowuje się do nich w odpowiedniej rubryce protokołu albo w dołączonym do protokołu odrębnym dokumencie.

Okręgowa komisja wyborcza niezwłocznie po sporządzeniu protokołu podaje

do publicznej wiadomości zbiorcze wyniki głosowania przez wywieszenie kopii protokołu w siedzibie komisji, w miejscu dostępnym dla wyborców. **Kopię protokołu podpisują wszyscy członkowie komisji obecni przy jej sporządzeniu; opatruje się ją pieczęcią komisji.** Kopia protokołu powinna być wywieszona w taki sposób, żeby możliwe było jej odczytanie także z wózka inwalidzkiego.

8. Tryb postępowania w przypadku niezyskania wyników głosowania z obwodów utworzonych za granicą lub na polskich statkach morskich

W przypadku niezyskania wyników głosowania z obwodu głosowania utworzonego za granicą lub na polskim statku morskim w ciągu 24 godzin od zakończenia głosowania w tym obwodzie, okręgowa komisja wyborcza uznaje — podejmując stosowną uchwałę — głosowanie w tym obwodzie za niebyłe, a informację o tym zamieszcza w protokole zbiorczych wyników głosowania (art. 314 § 2 Kodeksu wyborczego).

9. Przekazanie protokołu zbiorczych wyników głosowania Państwowej Komisji Wyborczej

Okręgowa komisja wyborcza niezwłocznie po sporządzeniu protokołu zbiorczych wyników głosowania przekazuje do Państwowej Komisji Wyborczej za pośrednictwem sieci elektronicznego przesyłania danych:

- 1) dokument elektroniczny zawierający obraz protokołu podpisanego przez wszystkich członków komisji okręgowej uczestniczących przy jego sporządzeniu,
  - 2) plik zawierający dane z protokołu — w przypadku gdy Państwowa Komisja Wyborcza zarządziła stosowanie systemu informatycznego przez okręgowe komisje wyborcze,
  - 3) arkusz kalkulacyjny zawierający dane z wynikami głosowania z obwodów znajdujących się na obszarze właściwości komisji okręgowej
- podpisane podpisem elektronicznym przez przewodniczącego komisji okręgowej lub sekretarza komisji okręgowej.

W przypadku awarii uniemożliwiającej przekazanie protokołu we wskazany wyżej sposób, okręgowa komisja wyborcza przekazuje protokół faksem, a niezwłocznie

po usunięciu awarii dokonuje transmisji za pośrednictwem sieci elektronicznego przesyłania danych.

Przy przekazywaniu protokołu mogą być obecne osoby pełniące funkcję męża zaufania oraz obserwatorzy międzynarodowi.

Okręgowa komisja wyborcza przekazuje niezwłocznie Państwowej Komisji Wyborczej egzemplarz protokołu wyników głosowania w okręgu. **Wraz z protokołem przekazuje się protokoły głosowania ze wszystkich obwodów oraz wykaz zarzutów wniesionych przez osoby pełniące funkcję męża zaufania oraz stanowisko zajęte przez komisję wobec tych zarzutów.**

Protokoły głosowania w obwodzie przekazywane są w kolejności alfabetycznej gmin i w kolejności numerów obwodów w danej gminie.

Jeżeli Państwowa Komisja Wyborcza zarządziła stosowanie systemu informatycznego, z protokołem przekazywany jest także nośnik informatyczny z dokumentami przekazanymi uprzednio za pośrednictwem sieci elektronicznego przesyłania danych.

Przekazywane dokumenty są dostarczane w pakietach zaklejonych i opieczetowanych na wszystkich złączach, z tym że protokół zbiorczych wyników głosowania stanowi odrębny pakiet; doręcza je przewodniczący okręgowej komisji wyborczej bądź osoba pisemnie przez niego upoważniona.

Pozostałe dokumenty z wyborów okręgowa komisja wyborcza przekazuje dyrektorowi delegatury Krajowego Biura Wyborczego właściwej dla siedziby komisji.

IV. Ponowne głosowanie

W przypadku przeprowadzania ponownego głosowania okręgowa komisja wyborcza zapewnia nadzór i pomoc w zakresie aktualizacji spisu wyborców, dostarczenia kart do głosowania oraz przeprowadzenia głosowania przez obwodowe komisje wyborcze.

Obwodowym komisjom wyborczym należy wydać zaktualizowany egzemplarz spisu wyborców, wydrukowany nie później niż na dwa dni przed dniem ponownego głosowania z datą tego głosowania w rubryce przeznaczonej na potwierdzenie otrzymania karty do głosowania. Aktualizacja spisu wyborców polega m.in. na umieszczeniu w spisie osób,

które między dniem wyborów a dniem ponownego głosowania uzyskały prawo wybierania, zostały wpisane do rejestru wyborców lub dopisane do spisu wyborców. W wydawanym egzemplarzu spisu wyborców należy uwzględnić osoby dopisane do spisu wyborców przez obwodową komisję wyborczą w trybie art. 51 § 2 pkt 2 Kodeksu wyborczego, czyli pominięte w spisie wyborców w wyniku błędu, oraz w trybie art. 51 § 2 pkt 3 Kodeksu wyborczego, czyli osoby dopisane do spisu wyborców w obwodzie głosowania właściwym dla miejsca zamieszkania, w związku z opuszczeniem przed dniem głosowania jednostki, w której utworzono obwód odrębny. Nie należy natomiast uwzględniać osób dopisanych do spisu wyborców w dniu 10 maja 2015 r. na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania w dniu pierwszego głosowania oraz obywateli polskich stale zamieszkałych za granicą dopisanych na podstawie ważnego polskiego paszportu.

Przed głosowaniem ponownym urzędy gmin wydają wyborcom zaświadczenia o prawie do głosowania w ponownym głosowaniu. Wyborcy, którzy otrzymali przed pierwszym głosowaniem zaświadczenia uprawniające do udziału w pierwszym głosowaniu i w ponownym głosowaniu, mogą głosować wyłącznie na podstawie zaświadczenia wydanego na ponowne głosowanie.

Głosowanie ponowne przeprowadzają te same obwodowe komisje wyborcze. Przy czynnościach komisji mogą być obecni mężowie zaufania tylko tych komitetów, których kandydaci uczestniczą w głosowaniu ponownym; legitymują się oni upoważnieniem wydanym na pierwsze głosowanie bądź nowym upoważnieniem wydanym na głosowanie ponowne.

Zadania i czynności związane z przygotowaniem ponownego głosowania są identyczne jak w pierwszym głosowaniu; stosuje się te same ustalenia dotyczące dostarczania do obwodów głosowania kart do głosowania, formularzy protokołów, a także trybu przekazywania protokołów przez obwodowe i okręgową komisję wyborczą oraz podawania wyników głosowania i zbiorczych wyników głosowania do publicznej wiadomości. Stosując te same formularze protokołów, opatruje się je wyraźnym napisem w prawym górnym rogu „PONOWNE”.

Okręgowa komisja wyborcza, jeżeli stwierdzi taką potrzebę, podejmuje działania w celu przeszkolenia członków obwodowych komisji wyborczych przed ponownym głosowaniem.

V. Warunki potwierdzające poprawność arytmetyczną danych o wynikach głosowania

1. Wymienione niżej warunki muszą być bezwzględnie spełnione; ich niespełnienie dowodzi błędnego ustalenia wyników głosowania w obwodzie lub wadliwego sporządzenia protokołu głosowania:
  - 1) wszystkie dane liczbowe o wynikach głosowania są liczbami całkowitymi nieujemnymi;
  - 2) suma liczby kart do głosowania wydanych wyborcom i liczby wysłanych pakietów wyborczych nie może być większa od liczby wyborców uprawnionych do głosowania;
  - 3) liczba kart do głosowania wydanych wyborcom nie może być większa od liczby wyborców uprawnionych do głosowania;
  - 4) liczba wyborców głosujących przez pełnomocnika w stałych obwodach głosowania utworzonych w kraju nie może być większa od liczby kart do głosowania wydanych wyborcom;
  - 5) liczba wyborców głosujących przez pełnomocnika w odrębnych obwodach głosowania oraz obwodach głosowania utworzonych za granicą i na polskich statkach morskich musi wynosić 0;
  - 6) suma liczby wyborców głosujących przez pełnomocnika i liczby wyborców głosujących na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania nie może przekroczyć liczby wydanych kart do głosowania;
  - 7) w obwodach głosowania niewyznaczonych do głosowania korespondencyjnego we wszystkich pozycjach protokołu głosowania dotyczących głosowania korespondencyjnego musi być wpisana liczba 0;
  - 8) liczba otrzymanych kopert zwrotnych nie może być większa od liczby wysłanych pakietów wyborczych;

- 9) suma liczby kopert zwrotnych bez oświadczenia o osobistym i tajnym oddaniu głosu i liczby kopert z niepodpisanym oświadczeniem nie może być większa od liczby otrzymanych kopert zwrotnych;
  - 10) suma liczby kopert zwrotnych bez koperty na kartę do głosowania oraz liczby kopert z niezaklejoną kopertą nie może być większa od liczby otrzymanych kopert zwrotnych;
  - 11) liczba kart do głosowania wyjętych z urny musi być równa sumie liczby kart nieważnych i liczby kart ważnych;
  - 12) liczba kart ważnych wyjętych z urny musi być równa sumie liczby głosów nieważnych z ważnych kart do głosowania i liczby głosów ważnych z ważnych kart do głosowania wyjętych z urny;
  - 13) liczba głosów ważnych z ważnych kart do głosowania musi być równa sumie liczb głosów ważnych łącznie oddanych na wszystkich kandydatów;
  - 14) przy nazwiskach kandydatów skreślonych nie może być wpisana żadna liczba;
  - 15) liczba w rubryce „Razem” głosów oddanych na kandydatów musi być równa sumie liczb głosów oddanych na poszczególnych kandydatów.
2. Jeżeli Państwowa Komisja Wyborcza zarządziła stosowanie systemu informatycznego, w przypadku gdy wymienione niżej warunki nie zostały spełnione, obwodowa komisja wyborcza dołącza do protokołu wydrukowany raport ostrzeżeń podpisany przez wszystkie osoby wchodzące w skład komisji uczestniczące w ustalaniu wyników głosowania. Dotyczy to następujących warunków:
- 1) liczba wyborców w obwodzie stałym, bez osób dopisanych do spisu na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania, nie powinna być większa od 110% lub mniejsza od 90% szacowanej liczby wyborców (liczby wyborców ustalonych w meldunku wyborczym);
  - 2) liczba kart do głosowania wyjętych z kopert na kartę do głosowania nie powinna być większa od liczby kopert na kartę do głosowania wrzuconych do urny;

- 3) liczba otrzymanych kart do głosowania w obwodach stałych nie powinna odbiegać o więcej niż 10 punktów procentowych od ustalonego dla obwodu nakładu kart do głosowania;
- 4) liczba kart wyjętych z urny pomniejszona o liczbę kart wyjętych z kopert na kartę do głosowania nie powinna być większa od liczby wyborców, którym wydano karty do głosowania;
- 5) liczba kart nieważnych jest różna od zera, a liczba głosów nieważnych równa jest zeru;
- 6) suma liczby wydanych przez komisję kart do głosowania i liczby kart niewykorzystanych nie powinna być większa od liczby kart do głosowania otrzymanych przez komisję;
- 7) liczba osób głosujących przez pełnomocnika i liczba osób głosujących na podstawie zaświadczenia nie powinna być równa liczbie wydanych kart do głosowania;
- 8) liczba kart do głosowania otrzymanych przez komisję powinna być równa sumie liczby kart niewykorzystanych oraz liczby wyborców, którym wydano karty do głosowania;
- 9) liczba kart wyjętych z urny powinna być równa sumie liczby wyborców, którym wydano karty do głosowania i liczby kopert na kartę do głosowania wrzuconych do urny;
- 10) liczba kart nieważnych powinna wynosić 0;
- 11) liczba kart ważnych wyjętych z urny nie powinna być większa od sumy liczby wyborców, którym wydano karty do głosowania, i liczby wysłanych pakietów wyborczych;
- 12) liczba kopert na kartę do głosowania wrzuconych do urny nie powinna być większa niż liczba otrzymanych kopert zwrotnych pomniejszona o liczbę kopert zwrotnych niespełniających warunków (brak oświadczenia o osobistym i tajnym oddaniu głosu lub oświadczenie nie zostało podpisane, niezaklejona koperta na kartę do głosowania, brak koperty na kartę do głosowania);

- 13) liczba kart do głosowania wyjętych z kopert na kartę do głosowania nie powinna być większa od liczby wysłanych pakietów wyborczych;
- 14) liczba kart ważnych wyjętych z urny nie powinna być większa od liczby wyborców uprawnionych do głosowania.